

CENTRUM FÖR FORSKNING OM
REGIONALT SAMHÄLLSBYGGANDE

HUR BLIR NATIONELL INDUSTRISTRATEGI REGIONAL VERKSTAD? SVANTE KARLSSON

POLICY BRIEF | NR 2 | 2018

Foto: Istock

Bakgrund

Den svenska industrin och den industrinära tjänstesektorn är viktiga för sysselsättning och konkurrenskraft i hela landet, inte minst på många mindre orter utanför storstadsregionerna. Samtidigt står många industriföretag idag inför stora utmaningar – särskilt när det gäller innovationsförmåga och kompetensförsörjning. Företag som inte hänger med i den snabba innovationstakten och förnyar sig eller får tag på den rätta arbetskraften riskerar att slås ut. Därför har regeringen tagit initiativ till en nyindustrialiseringsstrategi där statliga Tillväxtverkets program *Smart industri i regionerna* ingår.

Om projektet

Vilka regionala anpassningar görs när nationell strategi ska användas på regional nivå? Det - och lite till - har CRS-forskare och Tillväxtverket tillsammans tagit reda på i ett projekt inom den nationella satsningen Smart industri i regionerna.

"I det här samforskningsprojektet med Tillväxtverket har vi undersökt de regionala villkoren. Hur går det till när den nationella politiken kommer till uttryck regionalt? Hur mycket anpassning görs av den nationella strategin? Hur tolkar och anpassar aktörerna ute i regionerna direktiven från regeringen? Och hur gör man i praktiken på regional nivå? Det är frågor som projektet har arbetat med." – Svante Karlsson, lektor i kulturgeografi, CRS, Karlstads universitet.

Det här policybriefet är ett resultat av projektet Smart industri i regionerna som innefattar samverkansforskning kring Näringsdepartementets strategi: "Smart industri". Projektets syfte är att skapa ny kunskap för såväl aktörer med ansvar för regional utveckling som för vetenskapssamhället.

Projektet finansieras av Tillväxtverket.

Projektledare och deltagande forskare: Margareta Dahlström, professor i kulturgeografi vid Karlstads universitet, margareta.dahlstrom@kau.se och Svante Karlsson, lektor i kulturgeografi vid Karlstads universitet, svante.karlsson@kau.se.

Projektperiod: 2017-2018.

Satsning på industriell utveckling – ett trendbrott

Initiativet kan ses som en del av flera samverkande satsningar som på olika sätt fokuserar på industriell utveckling och kan betraktas som något av ett trendbrott mot bakgrund av att industri under en längre tid delvis befunnit sig i skuggan av satsningar på turism, kultur och kreativa näringar. Genom *Smart industri i regionerna* har Tillväxtverket skapat en plattform för att främja industriell utveckling i hela landet och gett regionerna en särskild roll när det gäller genomförandet av satsningarna, inte minst för att tillgodose de särskilda förutsättningar och behov som finns i landets olika delar. Regionerna med sin närhet till industrin, och kommunernas arbete, antas i programmet ha stor betydelse för industrins förutsättningar att utvecklas. Industriell digitalisering och kompetensförsörjning framträder som viktiga insatsområden i satsningen.

Emellertid är genomförandet och framgången inte självklar för ett statligt initiativ som med regionerna som utförare skall utveckla industriföretag i hela landet. Tidigare forskning visar att villkoren för utveckling på regional nivå inte alltid går hand i hand med strukturella ramvillkor och institutionella förutsättningar. Varierande förutsättningar runtom i landet bidrar till att resultatet av utvecklingen i många fall blir splittrat på nationell nivå. Det kan till exempel handla om regionala skillnader i näringslivsstruktur, befolkningsutveckling och innovationsförmåga, och även när det gäller förmåga att ta till sig nya rön och satsningar inom en rad politikområden.

Viktig anpassning till regionala förutsättningar

Tidigare forskning pekar också på att det vanligen inte fungerar att rakt av översätta en nationell strategi till regional nivå eftersom kapaciteten att ta emot satsningen är så olika i olika regioner. För att specifika statliga utvecklingsinsatser skall bli framgångsrika krävs därför att regionerna får möjlighet till anpassning. Genomförandet måste vara plats- och regionspecifikt och ske i förhållande till de formella och informella förutsättningar, de strukturella ramvillkor, som råder i respektive region.

Centrum för forskning om regionalt samhällsbyggande (CRS) har sedan 2017 i ett samverkansprojekt tillsammans med Tillväxtverket studerat hur programmet *Smart industri i regionerna* har hanterats och genomförts på regional nivå. Fem regionala genomförandeprojekt i olika delar av landet har ingått i studien.

Studien visar att det finns stora regionala variationer beträffande innehåll och genomförande av de olika projekten. Variationerna kan ses som en naturlig konsekvens av de stora strukturella skillnaderna mellan de aktuella regionerna och även som en följd av att Tillväxtverket skapat förutsättningar för just regional anpassning. Men variationen kan möjligen också ses som så stor att de ursprungliga ambitionerna och målen med programmet delvis går förlorade.

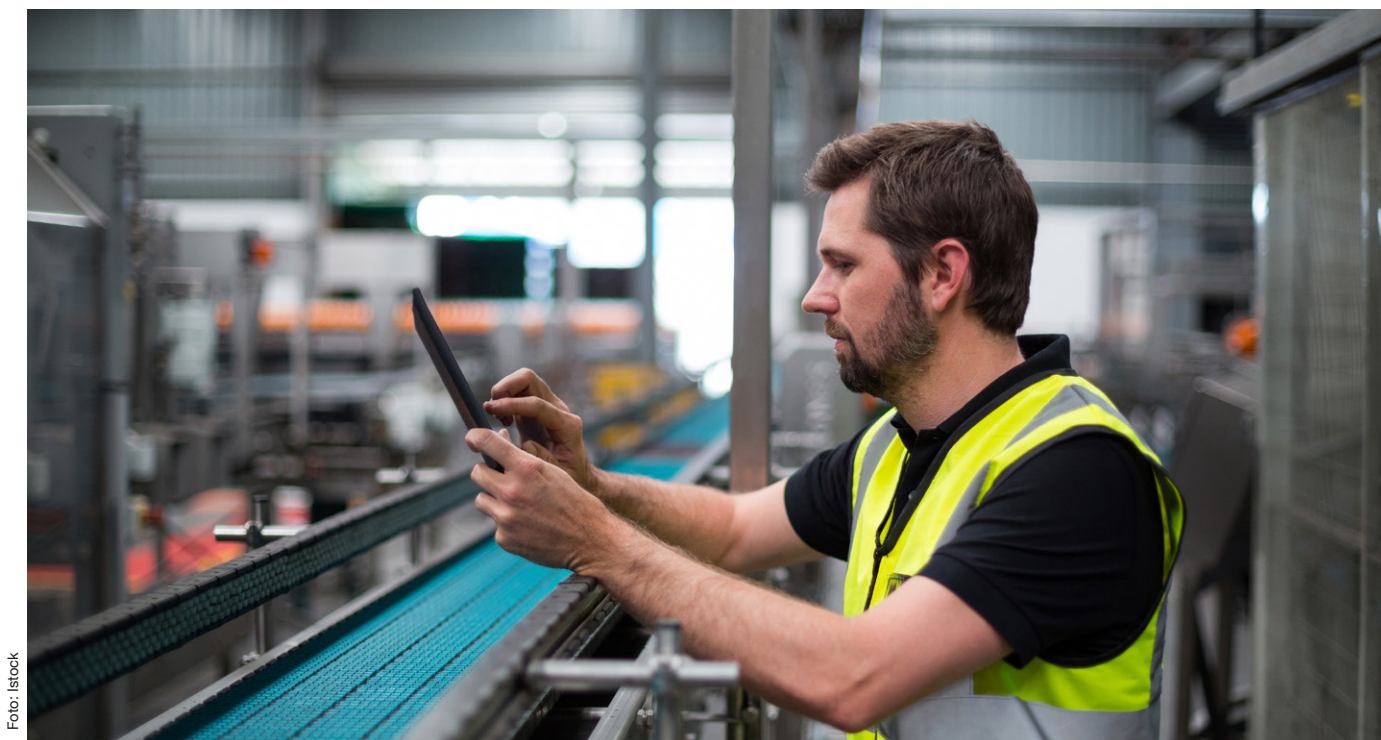

Foto: Istock

Många utmaningar för regional industriell utveckling

Satsningen från Tillväxtverket ger ett intryck av högre ambitioner än vad resultatet regionalt har blivit i vissa fall. En förklaring kan vara att småföretag i glesbygden och på mindre orter helt enkelt ligger långt efter stora företag i storstadsregionerna inte minst i fråga om digitalisering och möjligheter när det gäller kompetensförsörjning. Det finns därför skäl att peka på att en relativt begränsad satsning från statens sida inte förmår att på kort sikt förändra de regionala förutsättningarna.

Regionerna har på regional nivå i många fall valt att samarbeta inom redan väletablerade nätverk. Det kan röra sig om samarbeten med Industriella utvecklingscentrum (IUC) och klusterorganisationer. I några fall är det svårt att särskilja Tillväxtverkets satsning från regionernas ordinarie verksamhet. Här handlar det till exempel om riktade insatser från EU och andra statliga sektorsmyndigheter, och om befintliga verksamheter som bedrivs av IUC och olika kluster- och branschorganisationer som regionerna redan stödjer och samarbetar med. En stark anledning till detta är att digitalisering och kompetensförsörjning redan har identifierats som angelägna satsningsområden av en rad olika aktörer, och att satsningar i Tillväxtverkets program regionalt i vissa fall dockat in i befintliga samarbeten och projekt på området. Att bygga vidare på redan upparbetade samarbeten och initiativ kan betraktas som lovvärt, men det föreligger därmed också en risk för att nya initiativ inte riktigt kommer till sin rätt.

Väl genomförda satsningar över regiongränserna

Värt att notera i CRS studie är att det regionala utvecklingsarbete som är resultatet av Tillväxtverkets strategi i det aktuella fallet sker på inter-regional nivå, det vill säga att satsningarna genomförs av flera regioner i samverkan. Detta innebär att de regionala administrativa gränserna inom vilka regionens utvecklingsarbete vanligen sker har suddats ut. Det är förvisso inte något som är unikt för just den här satsningen, men det är inte särskilt belyst i forskningslitteraturen.

Överlag framstår det regionala genomförandet av Tillväxtverkets program som väl i linje med vad tidigare forskning pekar på som viktigt för att nå framgång i det regionala utvecklingsarbetet. Förklaringen ligger i programmets utformning som naturligt öppnar upp för regional anpassning. Möjligen kan det diskuteras om möjligheterna till regional anpassning är så stora att statens primära mål med satsningen går förlorad. Men förklaringen ligger också i att de regionalt utvecklingsansvariga ute i regionerna har stor kännedom om de specifikt regionala förhållandena i allmänhet och industri i synnerhet, något som förstås är en anledning till att de har getts möjlighet att genomföra projekt inom ramen för Tillväxtverkets satsning.

Centrum för forskning om regionalt samhällsbyggande

Centrum för forskning om regionalt samhällsbyggande, CRS, är en tvärvetenskaplig centrubildning vid Karlstads universitet som forskar om samhälleliga förändringsprocesser i ett regionalt perspektiv. Här finns forskare och doktorander inom åtminstone åtta olika ämnen: statsvetenskap, kulturgeografi, historia, sociologi, socialt arbete, miljövetenskap, biologi samt risk- och miljöstudier. Forskningen handlar om att förstå och jämföra förändringsprocesser i tid och rum, och hur dessa kan styras i en tid som utmärks av regionalisering och globalisering. Det tvärvetenskapliga perspektivet kombinerat med ambitionen att utveckla kunskap som kan bidra till samhällsbyggande medför att metodutveckling för tvär- och transdisciplinär forskning även är en viktig del av verksamheten, som består av forskning, forskarutbildning och forskningskommunikation.